

“Napravit ću sve da Dragu Prgometu spojim s Josipovićem”, kaže Roglić Hudedistu. “Prgomet je prekrasan čovjek, s njim se može mnogo toga napraviti. Uistinu bih volio da njih dvojica, Josipović i Prgomet, budu zajedno”.

Ovo je poruka svim onima koji su se možda ponadali da je Josipović trajno završio na jedinome mjestu koje mu zaista pripada: u ropotarnicu povijesti. Ali, nikad ne reci nikad – barem dok imaš tako moćno pogonsko gorivo kao što su Rogličeve milijarde.

Oni koji ovih dana “izlaze iz ormara” i javno ispovijedaju svoje zločinačko jugoslavenstvo – među njima je poseban raritet Ivo Josipović – dobro znaju kako iza sebe uvijek imaju čvrst oslonac: Branka Roglića i njegove (“pošteno stečene”) milijarde. I kad vam se učini da (hrvatska) stvar izgleda prilično beznadno, da su i novac i mediji na neprijateljskoj jugoslavenskoj strani, sjetite se da su tako govorili i za Donalda Trumpa...

“U tome bih društvu volio vidjeti i ekonomisticu Martinu Dalić, koja je po meni super”, kaže Roglić dalje. “I nju ću pokušati spojiti s Josipovićem”.

Oligarh poželio – Plenković izvršio! Max portal nepoznatoga nadnevka ove 2016. godine naveo je kako je ona zapravo bogataška izvršiteljica. Ekonomist prof. dr. Drago Jakovčević izjavio je tu da je ona zastupnica opće “tajkunizacije i privatizacije svega što je preostalo u Hrvatskoj” te da njezina nazočnost znači “nastavak Milanovićeva modela ekonomske politike”. Kao osobitu poslasticu Max portal donio je faksimil izvješća o njezinoj donaciji stranci Pametno, luđoj i radikalnijoj inačici SDP-a – pod brojem 23. stoji: “Martina Dalić, Dobri Dol 48, Zagreb – iznos: 4000 kuna”. I to je današnji HDZ i današnja hrvatska “narodnjačka” vlada!

“Također vrlo pohvalno mišljenje imam i o Sandri Švaljek, kao i o Jadranki Kosor, ali i o gradonačelniku Metkovića, Omiša i Kaštela iz grupacije ‘Most’”, kaže Roglić, dodajući kako je

“s Dragom Prgometom već obavio razgovor na tu temu”. Roglić, naravno, ima “rezervu prema HDZ-u”, navodno zbog “Ive Sanadera” – kao da je Sanader proizvod HDZ-a, a ne iste te njegove vladajuće udbomasonske kaste!

Podjednako je kategoričan i u vanjskim temama. “Mi smo Hrvati, ali i Europljani”, rekao je Roglić u spomenutom intervjuu televiziji N1. “I Europa je naša domovina” (može biti njegova, ali moja je samo Hrvatska, a Europa, u koju smo ugurani šeksovskim izbornim inže-

njeringom, može biti samo savez domovina, a ne domovina). Kada pak govori o novome američkom predsjedniku Trumpu, iskazuje tupu sorosevsku indoktriniranost i autentični totalitarni refleks, odnosno nepoštivanje narodne volje: on je “ekstremno desni”, “čudan”, “nepredvidljiv”. Duboko je uvjeren da će i Soros i njegova mafija “sanaderizirati” i “plenkovićizirati” (to znači izigrati) američko biračko tijelo, baš onako kao što su on i njegova kasta namagarčili hrvatsko (“sustav mu ne će dopustiti da se miče u smjeru svojih obećanja”).

Tako je to kada crveni oligarsi preko noći postanu žuti: promijene kožu, ali ćud ostane ista.

Na kraju, ne zaboravimo naime, kako je on i najbogatiji član paramasonske udruge Lions u Splitu, baš kao i njegov sumještanin i rođak Juroslav Buljubašić u još utjecajnijemu Rotaryju. Buljubašić je i njegova (njihova) lista Veloga mista i otvoreno vladala Splitom prije jednoga desetljeća – a preko rotarijanca Krunoslava Kljakovića i njegova suputnika

Dražena Gudića ukupno više od dva desetljeća drmla i gotovo monopolnome Slobodnom Dalmacijom – a u prošlosti je bio i javno eksponiraniji od Roglića. Posebno se isticao svojim javno proglašenim titoizmom, kao i gotovo barnumskim stvaranjem i njegovanjem stranog “kulta” miloševićevca Miljenka Smoje.

Oslonac jugonacionalizma

Završimo prisjećanjem na nedavni Šeksov trenutak prosvjetljenja ili, kako sam ovih dana pročitao u nekim američkim novinama u vezi sa sada već slavim Trumpovim govorom o svjetskoj oligarhijskoj vladavini, “eksploziju atomske bombe istine”: ne vlada narod, ne vlada ni Vlada niti Sabor – vladaju “gremiji”.

U ovoj, pak, smjernoj Hrvatskoj vladaju “gremijići”, kojima predsjedja, među ostalim, na svome ranču u smjernoj podbiokovskoj Župi kraj Zagvozda odnosno Imotskoga – samo u najkraćim crtama predstavljeni – Branko Roglić, “najjači nakon Todorčića”, kako se sam predstavio (mala Župa je, osim spomenutoga oligarha Buljubašića, kako svjedoči mjesni portal, dala i europsku zastupnicu Dubravku Šuicu, rođenu Luetić).

U tim “gremijićima” sve je dobro: i Europa, koja je “naša domovina”, i bratski “divlji Istok”, s kojim se, istina, ne “ljubimo” onoliko koliko bi možda gazda Roglić htio, ali s kojim “moramo” surađivati. Nisu dobri samo političari u kojima gazda otkrije suvišak hrvatskoga domoljublja i suverenizma i koje, preko svojih poluga, Mosta i drugih munjevitno uklanja.

Oni, pak, koji ovih dana “izlaze iz ormara” i javno ispovijedaju svoje (zločinačko) jugoslavenstvo – među njima je poseban raritet Ivo Josipović – dobro znaju kako iza sebe uvijek imaju čvrst oslonac: Branka Roglića i njegove (“pošteno stečene”) milijarde. Zato se čini kako je takvih – usprkos nominalnoj narodnjačkoj vlasti – svakim danom sve više i da su sve jači. Kad vam se učini da (hrvatska) stvar izgleda prilično beznadno, da su i novac i mediji na neprijateljskoj jugoslavenskoj strani, sjetite se da su tako govorili i za Donalda Trumpa...

SENZACIONALNO
I EKSKLUZIVNO

RUŠE LI PODATCI JUSP-a JASENOVAC OPTUŽNICU I PRESUDU DINKU ŠAKIĆU? (3)

LAKRDIJA, A NE SUDSKI PROCES

Šakić osuđen za ubojstvo osobe kojoj nije utvrđeno ni prezime, zatim za ubojstvo bezimene osobe...

Iskazi svjedoka protiv Dinka Šakića i usporedba njihovih iskaza s jasenovačkim popisom pokazali da je jasenovački popis najbolja potvrda teorije relativnosti. Nije sigurno ni ime stradalih, često su navodne žrtve bez prezimena, nije sigurno koje su godine stradali, jesu li ustrijeljeni ili obješeni, nije sigurno jesu li stradali u logoru Jasenovac, Staroj Gradiški ili u mjestu Jasenovac, jesu li stradali od ustaša ili od partizana... Ali Šakić je na temelju takve „istine“ osuđen

Pišu: **BLANKA MATKOVIĆ,**
M. KOIĆ i NIKOLA BANIĆ

U optužnici je mnogo toga stavljeno Dinku Šakiću na teret, a kao u Kafkinu *Procesu* neprecizno se spominju neimenovane žrtve neutvrđenoga broja da bi se u jednome ipak na kraju nepotpuno navela imena dvojice navodno obješenih u kontekstu koji se može tumačiti kao jedan događaj ili kao dva odvojena s nepoznatim vremenskim razmakom između njih, ali tako da se uopće ne može naslutiti kad se spomenuti događaj mogao dogoditi pa se tako ne zna je li se spomenuto uopće dogodilo za vrijeme Šakićeva zapovijedanja jasenovačkim logorom. U jednome slučaju poimenično su spomenuta dvojica obješenih logoraša – **Albert Izrael** i **kapar Nisim** – koji su „ostali visjeti na stupovima u logoru po nekoliko dana“. Ne precizira se niti vrijeme pa nije iznenađenje da se za jednu žrtvu navodi samo ime i pridjev imenu nastao kao opis navodne radnje zbog koje je obješen. Kapar nije ime ni prezime već dokaz da sud uzima u obzir nepotpune i neprecizne podatke u suđenju gdje je presuda već donesena na političkoj razini i očito je samo preostalo da ju se pravosužno formalno provede. Od trojice svjedoka jedino je Jakov Finci govorio o Albertu Izraelu i Nisimu, svje-

dok Bednjanec govorio je samo o Nisimu, a Sarač ga nije imenovao. Svjedočenje je bilo **kontradiktorno**, ali ne i za sud koji je odbio zahtjev obrane za suočavanjem kao neproduktivan.

Prema iskazu svjedoka **Vjekoslava Bednjanca**, koji je radio u logorskoj krojačnici, jednom prilikom sazvan je „nastup“ pred kojim je Židov po imenu **Nisim** obješen i to zato što je navodno bez pretrodnoga odobrenja jednome ustaši izradio novu kapu, a „nastupu“ je bio nazočan optuženi Šakić kao zapovjednik logora. Nisim, koji je stavljen Šakiću na dušu, navodno je likvidiran u razdoblju kada je Bednjanec po treći put bio zatočen u „logoru smrti“ Jasenovcu, dakle između 23. rujna 1944. i 18. veljače 1945. Nisima je prema toj inačici objesio **veliki ustaša** i moglo se čuti kako mu pucaju kosti i žile. Prema inačici svjedoka **Sarača**, Nisim je sašao ne jednu već tri kape, a prije vješanja je izbičevan s 30 do 35 udaraca tako da je bio sav krvav. Objesili su ga konopcem na kojemu su bili čvorovi pa je omča zapela, on se dugo mučio i, kako kaže svjedok, „tako je to trajalo do 11 sati kada je naišao jedan ustaša koji mu je pomaknuo omču pa se ovaj logoraš ugušio“. Svjedok Sarač nije se mogao sjetiti kada se to dogodilo, ali prema odsustvu snijega smješta događaj prigodno između rujna i studenoga 1944. te navodi važnu pojedinost da je on tada već bio u krojačnici. To bi u nor-

malnome svijetu značilo da su se Sarač i Nisim morali bar površno poznavati iz iste krojačke radionice, a prema svjedočenju ispada da se uopće ne poznaju, međutim to pitanje nije postavljeno na sudu. Iskaz svjedoka Bednjanca sud je prihvatio kao uvjerljiv zaključivši kako su njegov i Saračev iskaz „donekle sukladni“ te je „našao nedvojbeno utvrđenim i da je optuženi Šakić bio nazočan vješanju kapara Nisima“.

Treći svjedok **Jakov Finci** u istrazi je bio decideraniji glede inkriminiranoga vremena i prema njemu su početkom listopada 1944. pred postolarima i krojačima postrojena tri zatočenika i zatim obješeni zbog pokušaja bijega. U idućoj rečenici iskaza Finci spominje Remziju Rebca, doktora Marina sa suprugom i Mateja Ladislava, a sve su to zatočenici i slobodnjaci navodno obješeni u tzv. Boškovićevoj skupini. Taj se događaj zbio između 21. i 23. rujna 1944., a Finci je, prema vlastitim riječima, premješten iz Stare Gradiške u Jasenovac 23. 9. 1944. i likvidaciji Boškovićeve skupine nije mogao nazočiti, tako da njegov opis vješanja trojice logoraša podsjeća na priču o vješanju četnika od dva do tjeđan dana nakon Boškovićeve skupine. Štoviše, Finci u jednome trenutku navodi da je „zaključio da su trojica obješenih Srbi“, što znači da svjedoči o potpuno drugome događaju, a ne o navodnome vješanju kapara Nisima. U svome iskazu Finci, nadalje, navodi kako se vješanje spomenute trojice dogodilo pet ili šest dana nakon što je vidio obješenoga Alberta Izraela. To bi moglo značiti da je Albert Izrael obješen istodobno ili u približno istome razdoblju s Boškovićevom skupinom, ali on nikad nije spomenut u svezi s tim poznatim događajem. Sud je odbacio navod svjedoka Jakova Fincija koji je izjavio da Šakić nije nazočio vješanju, ali je „uvjeren kako je optuženik kao zapovjednik logora o ovome slučaju bio obaviješten“. „Očigledno je da je Finci zaboravio na nazočnost optuženika tome ‘nastupu’, što je moguće objasniti protekom vremena od toga događaja do danas“, ali „okolnost da iz Fincijeve iskaza proizlazi kako se vješanje kapara Nisima dogodilo u vrijeme optuženikova zapovijedanja logora Jasenovac, stoga ne proturječi Bednjančevu navodu“, zaključio je sud.

Ništa značajniji sudu ne bi bili ni arhivski dokumenti, a među njima i iskaz **Jakoba Danona** pred tzv. Zemaljskom komisijom za utvrđivanje zločina iz 1945.,

godine 1944. u kojemu je Danon svjedočio o vješanju trojice zatočenih električara.¹ Oni su, prema njegovim navodima, obješeni nakon vješanja petorice četnika, a četnici su obješeni drugi dan nakon likvidacije tzv. Boškovićeve skupine 21. 9. 1944.² Navedena su i imena: Avram Altarac iz Zemuna i Izrael iz Fojnice kojemu on ne zna ime, a treći je njemu nepoznati električar iz Zagreba. Izrael bi mogao biti Albert Izrael, koji se spominje u optužnici zajedno s kaparom Nisimom, a svjedok Finci smješta ga u približno isto vrijeme, ali u obrnutome redoslijedu događanja. Zanimljivo je da Jakob Danon u svome iskazu navodi kako je za vješanje električara, a među njima i Izraela odgovoran „ing. Hinko Pičili kao zapovjednik logora“ i na kraju, da ne bi bilo zabune, ističe „da je ing. Pičili preuzeo funkciju upravitelja koncem IX. 1944.“ Prema tome, Dinko Šakić nije mogao biti kriv za smrti Alberta Izraela.

U svakome slučaju, moguće je bilo u popisu žrtava provjeriti postoji li u jasenovačkome popisu neki Nisim stradao iste godine, kao i netko imenom i prezimenom Albert Izrael te tako ustanoviti radi li se o istome ili bliskome događaju. No očekivati to od hrvatskoga pravosuđa, bilo bi ipak previše.

U jasenovačkome popisu dva su **Alberta Izraela**. Stariji je rođen 1900., iz Sarajeva, otac mu je bio David, a stradao je u Jasenovcu 1945. Prema podatcima iz srpskih i komunističkih izvora u digitalnome arhivu Yad Vashema taj je Albert Izrael stradao u travnju 1945., pa to implicira kako je stradao nakon odlaska Dinka Šakića s mjesta zapovjednika jasenovačkoga logora. Mlađi Albert Izrael iz jasenovačkog popisa navodno je iz Derente, rođen je 1921. i prema navodima iz popisa obješen je u Jasenovcu 1942. godine, dakle prije nego što je Dinko Šakić postao zapovjednikom. Treba napomenuti kako se ovaj Albert Izrael ne spominje u Yad Vashemu. Zanimljivo je da se stariji Albert Izrael podudara u mjesecu i godini smrti s jednom inačicom Nisima Papa, ali iz 1945., a mlađi Albert Izrael, navodno stradao 1942., podudara se u načinu smrti vješanjem s „kaparom Nisimom“, no niti jedan slučaj se vremenski ne poklapa sa zapovijedanjem Dinka Šakića u jasenovačkom logoru pa se, dakle, prema podatcima iz jasenovačkoga popisa može zaključiti kako Albert Izrael i kapar Nisim

najvjerojatnije nisu stradali u istome događaju, a niti tijekom Šakićeva zapovijedanja jasenovačkim logorom.

Ono što je sud propustio „nedvojbeno utvrditi“ bio je identitet žrtve čije se prezime ni optužba nije potrudila doznati. Uvidom u poimenični popis jasenovačkih žrtava JUSP Jasenovac, ondje je ubijeno 29 osoba po imenu **Nisim**, što je inače relativno često ime među sefardskim Židovima. Čak 28 Nisima stradalo je 1941. ili 1942., a jedan navodno 1945. To znači da je, prema jasenovačkome popisu, 1942. realno jedina godina u kojoj su istodobno mogli stradati Albert Izrael i neki od 29 Nisima iz jasenovačkoga popisa, ali u to vrijeme Šakić nije bio zapovjednik logora

u napomenama navedena i Lepoglava. U komunističkome popisu iz 1964. su, kao i u prethodnome slučaju, dvojica Nisima Parda, a jedina je razlika da kod jednoga piše kako je stradao 1942. u Jasenovcu, a drugi 1944. u Lepoglavi. Treći potencijalni kandidat za „kapara Nisima“ stradalo ga za vrijeme Šakićeve uprave je **Nisim Papo**. Podatci o ovoj osobi preuzeti su iz triju izvora: Popisne liste žrtava fašističkoga terora za grad Sarajevo (Židovska općina Sarajevo, Subnor BiH), Nepotpunoga spiska zatočenika sabirnog logora Jasenovac III prema indeksu paketarnice iz 1944. godine (Zrenjanin, 1966.) i Popisa žrtava Drugoga svjetskog rata Saveznog zavoda za statistiku Jugoslavije iz 1964. Papo je

U jednome slučaju poimenično su spomenuta dvojica obješenih logoraša – Albert Izrael i kapar Nisim – koji su „ostali visjeti na stupovima u logoru po nekoliko dana“. Kapar nije ime ni prezime već dokaz da sud uzima u obzir nepotpune i neprecizne podatke u suđenju gdje je presuda već donesena na političkoj razini

u Jasenovcu, a prema drugome dijelu optužnice Šakić je negdje u to vrijeme bio u Staroj Gradiški i ubijao Mihovila Pavleka Miškina u podrumu bolnice.

Za daljnju raščlambu ovoga slučaja prema godini smrti zanimljiva su trojica Nisima s jasenovačkoga popisa. To su Nisim Pardo (Jozefov), Nisim Pardo (Šebetajev) i Nisim Papo. Sva trojica su iz Sarajeva. Prema podatcima iz jasenovačkoga popisa, **Nisim Pardo**, navodno rođen 1902.*, stradao je navodno 1942.*, ali oba podatka su, prema autorima popisa, nepouzdana, a u napomenama se navode i alternativne godine rođenja 1905. i smrti 1944. Podatak o stradanju 1944. novijega je datuma i potječe iz projekta „Dotršćina“. U komunističkome popisu iz 1964. navode se Nisim Pardo Jozefov stradao navodno 1941. i Nisim Pardo navodno stradao 1942. Ovo je primjer kako se umnažao popis jasenovačkih žrtava, a podatci mijenjali prema potrebi. Prema jasenovačkome popisu, Nisim Pardo, sin Šebetaja, rođen 1896., stradao je 1942. navodno u Jasenovcu*, ali u taj podatak sumnjaju i autori pa je

navodno rođen 1911.*, a prema napomenama možda 1912. Isti je slučaj s godinom smrti jer osim nepouzdanu određene 1945.* u napomenama se navodi i 1942. Ime oca također je diskutabilno pa se osim nepouzdanoga podatka Santo* u napomenama navodi ime Canto. U razdoblju između komunističkoga popisa iz 1964. i srpskoga Spiska žrtava rata iz 1992. Visun Papo postao je Nisim Papo, samo je ime oca ostalo nepromijenjeno Canto, a to će tek kasnije, kao primjerice u jasenovačkome popisu, biti pretvoreno u Santo i dodana *sitnica* da više nije stradao 1942., već se kao točan datum smrti navodi 9. 4. 1945. Prema napomenama u indeksu paketarnice navodno je stradao 19. 4. 1944.³ Oba navedena datuma razlikuju se samo u prvoj i zadnjoj znamenki, a oba su izvan vremena u kojemu je Šakić prema sudu bio upravitelj logora.

Zanimljiva je koincidencija da se u velikosrpskome pamfletu „Spisak žrtava rata“, novije inačice bunkeriranoga tzv. saveznoga popisa iz 1964., nalaze i dvojica Nisima Papa, obojica rođeni 1921.,

okruglih 10 godina mlađi od spomenutih imenjaka. Jedan je navodno stradao 1942. u Jasenovcu, a drugi navodno 1945. u logoru čije se ime ne navodi u digitalnome arhivu Yad Vashema. Obojici je kao ime oca navedeno Avram, što je slučajna koincidencija s imenom Avrama Montilja, navodno ubijenoga istodobno s „kaparom Nisimom“. Osim u jednome nepouzdanom podatku iz projekta „Dotrščina“, koji podsjeća na usklađivanje rezultata s očekivanjem partijskoga komiteta, prema svim starijim podacima niti jedan od trojice Nisima nije stradao za vrijeme Šakićeva zapovijedanja jasenovačkim logorom. S obzirom na to da su, prema sudskim spisima, konačnom optužnicom Šakiću stavljene na teret samo radnje po-

iz 1964. U digitalnome arhivu Yad Vashema nalazi se 54 zapisa o Nisimu Koen/Kohenu. 21 je zapis o osobama s područja nekadašnje Jugoslavije, ali većina ih je iz Makedonije, preciznije iz Skoplja i Bitolje. Sedam zapisa o Nisimima/Misimima odgovaraju ili po lokaciji ili po godinama rođenja navodnoj žrtvi s jasenovačkoga popisa, tri su iz Beograda, dva iz Sarajeva i po jedan iz Bitolje iz Zagreba. Samo dva zapisa temelje se na iskazima rodbine, a čak pet ih je iz srpskog pamfleta „Spisak žrtava rata“. Prema analizi, radi se o dvjema osobama temeljenima na onim dvama spomenutim iskazima rodbine. Zagrebački Nisim Koen, rođen je u Bitolju i bio je premlad za traženoga jasenovačkog krojača. Stoga preostaje pet zapisa od kojih se je-

Moguće je bilo u popisu žrtava provjeriti postoji li u jasenovačkome popisu neki Nisim stradao iste godine kao i netko imenom i prezimenom Albert Izrael te tako ustanoviti radi li se o istome ili bliskome događaju. No očekivati to od hrvatskog pravosuđa, bilo bi ipak previše

činjene u razdoblju od 1. svibnja 1944. do 28. listopada 1944. kada je, prema zaključku suda obnašao dužnost zapovjednika logora Jasenovac, nije jasno kako je optuženik mogao biti proglašen krivim za događaj koji se prema jugoslavenskim i židovskim izvorima zbija nakon njegova odlaska s te dužnosti. Osim toga, upitno je i postojanje tih triju Nisima jer u Yad Vashemu nema podataka iz drugih izvora da se radi o stvarnim žrtvama, a ne o komunističkim propagandnim izmišljotinama.

Kao još jedan način provjere, u ovome slučaju može se potražiti ime Nisim među jasenovačkim krojačima.⁴ Na popisu se nalaze samo dvojica Nisima i to Nisim J. Albahari i Nisim R. Koen. U jasenovačkome popisu nema Nisima Albaharija pa preostaje Nisim R. Koen. U istome popisu nalazi se samo jedan Nisim Koen kod kojega je inicijal očeva imena na R poput na primjer Rafael kao što je slučaj kod Nisima Koenova rođenoga 1896. u Sarajevu koji je stradao u Jasenovcu 1942. U napomenama je navedeno ime Misim Kohen pod kojim se nalazi u komunističkome popisu

dan temelji na iskazu rodbine, a ostali su iz „Spisaka žrtava rata“.

Prema iskazu rodbine, Nisim Koen rođen je 1888. u Beogradu gdje je i živio, a rođak je naveo kako je odveden u nepoznati logor. Možemo pretpostaviti da, ako je živio u Beogradu i bio Židov, velike su šanse bile da ga zatuku u jednome od nekoliko beogradskih logora smrti ili izravno na megastatištu Jajinci. To potvrđuju dva zapisa o Misimu Koenu rođenome 1897. iz Beograda, prema podacima iz srbijanskoga „Spiska žrtava rata“, stradalome u Beogradu 1941. Drugi Nisim Koen, rođen je 1879. i nije značajno stariji već se radi o zamjeni dviju znamenki. Prema istome izvoru i ovaj je stradao u Beogradu, točnije Zemunu, što vjerojatno znači logor Sajmište, i to 1941. Ostaju još dvojica sarajevskih Misima. Obojica se pod imenom Nisim nalaze u jasenovačkome popisu, a ime Misim navodi se u napomenama. Misimu/Nisimu navodno rođenom 1895., navodno od oca Jude, stradao 1941.*⁵, a prema napomenama 1942. Misimu/Nisimu rođenome 1896. ime oca je Rafael, a

stradao je 1942. godine. Nema iskaza rodbine koji bi potvrdili njihovo postojanje ili smrt u Jasenovcu, pa se može sumnjati da se radi o manipuliranim podacima. To bi moglo značiti i da je lista krojača iz Jasenovca lažna ili manipulirana pa je vrlo lako moguće da su živi ili nepostojeći dospjeli na popis žrtava. U svakome slučaju, prema dostupnim podacima, niti jedan od navedenih krojača nije stradao tijekom Šakićeva zapovijedanja logorom. Ovdje je na nekoliko načina pokazano kako se radi o vrlo šupljom priči koja u normalnim okolnostima pada na svakome sudu.

Četnici i partizani stari jarani – likvidacija tzv. Boškovićeve zavjereničke skupine

Veliki broj bivših logoraša svjedočio je o likvidaciji tzv. Boškovićeve skupine krajem rujna 1944. Tada je, prema optužnici, obješena jedna zavjerenička skupina od dvadesetak logoraša komunista i njihovih jataka iz redova osoblja logora, a Šakić je navodno osobno iz pištolja ubio Milu Boškovića. Nekoliko dana kasnije obješena je još jedna manja skupina četnika. Cijeli je slučaj od strane tužiteljstva vrlo aljkavo pripremljen. Nije jasno jesu li članovi tih skupina djelovali zajednički i ako nisu, koji su onda motivi za likvidaciju skupine četnika. Prema optužnici, Šakić je 21. 9. 1944. naredio vješanje 20 zatočenika, a poimenično se navodi 10 likvidiranih: Remzija Rebac, Ladislav Matej, Musafija Heinrich, ing. DMITAR Bošković, Nikola Pejnović, Branko Vojnović, Stevan Živković, Boro Sekulić, Pero Krajnović te dr. Mile Bošković kojega je navodno osobno hitcima iz pištolja usmrtio upravo Šakić. Prema raznim podacima, Vojnović i Pejnović spadaju u skupinu četnika, navodno likvidiranih nekoliko dana kasnije. Dvojica svjedoka Ješua Abinun i Derviš Sarač navodno su bili u logoru za vrijeme toga događaja. Za Miloša Despota to se ne može pouzdano reći, ali ionako se čini kao da se on uvijek nalazio na mjestu gdje se pripremao neki zločin. Tri svjedoka – Jakov Finci, Tibor Lovrenčić i Ivan Palčec – uopće nisu bili u logoru Jasenovac kad je likvidirana združena skupina komunističkih i četničkih zavjerenika pa samo prepričavaju priče koje su tko zna kada i gdje čuli.

Svjedok – bivši logoraš Ješua Abinun – bio je vraćen u Jasenovac 1943. iz Stare

Gradiške. Čuo je da je Bošković ubijen, ali premda je bio u jasenovačkome logoru za vrijeme tih događaja, za razliku od onih svjedoka koji tada nisu bili u logoru, on nema pojma o tim događajima iako je inače bio vrlo rječit. U svome svjedočenju navodi kako se pričalo da je to učinio Šakić i misli kako je to bilo 1943. ili 1944. Ne sjeća se je li Šakić, za kojega se pričalo da je zapovjednik logora i da je osobno ubio Milu Boškovića, osobno izdvajao logoraše.⁵ Derviš Sarač, drugi svjedok koji je bio u logoru za vrijeme likvidacije zavjereničke skupine, bio je udaljen sedam metara od Šakića i Boškovića. Prema njegovu iskazu, Šakić je ispalio tri metka u Boškovića (važan navod zanemaren je u tisku da je Šakić trećim metkom promašio) i precizno je opisao mjesta na glavi gdje ga je pogodio, no već sam opis redoslijeda i mjesta pogodaka čini se nevjerojatnim.⁶ Ovdje se možemo pozvati na svjedočenje Miloša Despota iz Bijeljine koji je opisujući Boškovićovo pogubljenje u rujnu 1944. rekao kako je bio nedaleko od mjesta na kojem je Šakić metkom u glavu ustrijelio Boškovića.⁷ Dakle Despot spominje samo jedan metak. Još je važniji dio u kojem Despot opisuje da su tom prilikom logoraši stajali uokolo, a optuženi Šakić i Bošković od logoraša su bili udaljeni nekoliko metara. Zavisno od vrste pištolja velika je vjerojatnost da bi metak, krhotine metka ili kosti pogodile nekog iz natiskane gomile u neposrednoj blizini, a svakako bi netko od okupljenih logoraša morao biti pogođen trećim metkom koji je prema svjedoku Saraču promašio Boškovića.

Od svjedoka koji su u logor došli tek nakon likvidacije tzv. Boškovićeve skupine Jakov Finci naveo je kako je u logoru bilo napeto jer je par dana prije otkrivena skupina od 19 zatočenika koji su pripremali pobunu, a svi su obješeni osim Crnogorca Mile Boškovića koji je zamolio da ga ne vješaju jer je to za Crnogorca sramota, nego da ga ubiju iz vatrenoga oružja. Iz pištolja ga je navodno ubio osobno Dinko Šakić. Likvidacija je prema sudu bila 21. 9. 1944., Finci stiže nakon raspuštanja logora u Staroj Gradiški, dakle najranije 23. 9. 1944. nakon dugoga pješaćenja uz Savu. Nakon opisa događaja s kraja rujna 1944., kojima fizički nije mogao nazočiti, nastavlja iskaz s događajima iz listopada 1944. s pričom o trojici zatočenika koji su pokušali pobjeći, ali su uhvaćeni i obješeni, a pretpostavka je da se radi o obješenim

četnicima ili električarima. U dosta konfuznome iskazu Finci, zatim, navodi neka imena obješenih iz tzv. Boškovićeve skupine, kao prvoga Remziju Rebača, a zatim „doktora Marina sa suprugom“ i Mateja Ladislava. Osim Rebača, drugima ne zna imena ili ne zna što je ime, a što prezime.

Iskaz svjedoka Tibora Lovrenčića također je poprilično zbrkan u redoslijedu nabiranja događaja, a koliko je pouzdan, vidi se iz njegova navoda da je Šakić bio zapovjednik jasenovačkoga logora od

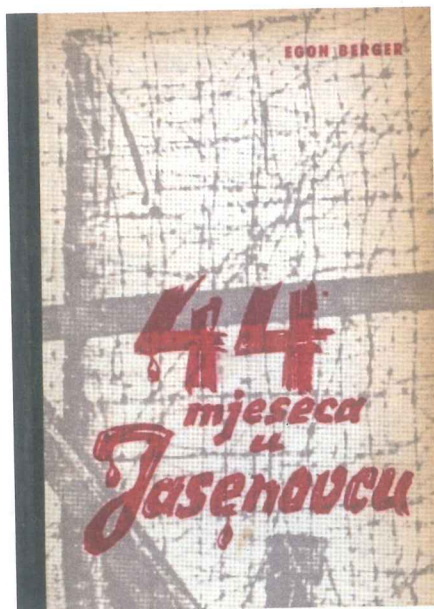

sredine 1943. do potkraj 1944., premda je Šakić, prema većini podataka, zapovijedao nekih pola godine od proljeća do jeseni 1944., a prema sudu u ovome slučaju, to je bilo u razdoblju od svibnja do kraja listopada 1944., unatoč podacima o kraju rujna.⁸ Lovrenčić također spominje likvidaciju dvadesetak zatočenika na prostoru između jedne barake i kuhinje u logoru i ime obješenoga zagrebačkog Srbina Pere Krajnovića. To se ime spominje u optužnici u skupini od deset imena među kojima je i Milo Bošković, pa se to čini korektnim podatkom premda je i on premješten iz Stare Gradiške nakon raspuštanja tog logora 23. 9. 1944., što znači da je u jasenovački logor stigao nakon spomenutoga događaja. No ta činjenica „svjedoka“ Lovrenčića ne sprječava da u iskazu nastavi s opisom događaja kojima nije nazočio pa opisuje kako je nakon što je obješen Bošković održan tzv. „nastup“ i da tada nisu vješali već strijeljali desetak ljudi. Prema mrežnome jasenovačkom popisu, Petar Krajnović navodno je obješen 1944.*⁹, ali to je od autora popisa označeno kao nepouzdan podatak, a u napomenama se navode još dvije godine smrti 1941. i

1943. Mjesto smrti je također dvojbeno jer se navode Jasenovac i Stara Gradiška. Ne zna se niti pravo ime oca pa se nagađa je li Miladin* ili Marko. To znači da je nepouzdan svjedok, ili je nepouzdan jasenovački popis, ili oboje. Nakon nekoliko digresija u iskazu, svjedok Lovrenčić vraća se na temu o Boškoviću i navodi kako je on radio u bolnici u mjestu, a ne u logoru i kako je kao komunist vrbovao ljude i pri tome je jedan liječnik, kako ga on naziva „ustaša“, surađivao s njim. Svakako je zanimljiv dio

liječnika grupnik ekonomije i ustaški poručnik Marin i njegova žena“.

Dakle prema Bergeru i Lovrenčiću, **Bošković nije ubijen iz pištolja već obješen** i to ne u logoru već u mjestu Jasenovac, a

to dovodi u sumnju navode da ga je osobno ubio Dinko Šakić. Naravno i u Bergerovoj priči postoje ogromne rupe kao što se može i očekivati od knjiga izdanih u komunizmu. Primjerice, navedeni Spitzer i Milanović bar su prema jasenovačkome popisu jedna osoba Milan Spitzer-Milanović zvan Baja. Naravno, u jasenovačkome popisu ništa nije kako se čini pa tako je Milan možda Emil ili Emanuel, ime oca također je navedeno u nekoliko inačica, godina rođenja i navedene alternative razlikuju se za preko 10 godina, rodno mjesto nije pouzdano, a i način smrti nije siguran, pa tako osim obješen piše i ubijen. Jedino je godina smrti ista 1944., ali navode se dva moguća nadnevka i to 21. 9. 1944. što je podudarno s likvidacijom Boškovića i ostalih zavjerenika te 14.11.1944., što znači da je likvidiran nakon Šakićeva premještanja iz jasenovačkoga logora. Doktor Leindorfer, kojega također spominje Berger, prema iskazu Jakoba Danona Zemaljskoj komisiji za utvrđivanje zločina okupatora i njihovih pomagača danome dana 26. 5. 1945. u Zagrebu, likvidiran je zajedno s, primjerice, doktorima Sattlerom, Siegfriedom Schusterom i drugima 24. 10. 1944. ili kasnije.¹⁰ U jasenovačkome popisu dr. Leindorfer se, kao što je već u jednome tekstu opisano, pojavljuje se dva puta kao

Gustav Drle-Indorfer i Gustav Leimdorfer¹¹, a navedeni nadnevci smrti u rasponu su između 10. 9. 1941. i 20. 11. 1944. godine. U jasenovačkome popisu nalazi se Radek Sattler navodno stradao nepouzdanom određene 1944.*¹², a u napomenama se navode još 1942. i 1945. U Yad Vashemu zabilježen je samo jedan podatak iz velikosrpskoga pamfleta „Spisak žrtava rata“ prema kojemu je stradao u rujnu 1942. U jasenovačkome popisu Siegfried (ili kako ga navode Sigfrid) Schuster je, prema navodima, stradao 1944., ali u Yad Vashemu ne postoji niti jedan podatak o tome, čak niti iz srpskih ili komunističkih pamfleta pa su ti podatci nepotvrđeni i upitna je njihova vjerodostojnost. Danon je u svome iskazu spomenuo i Tita Weissu, kao jednoga od likvidiranih u istome događaju. Isti se također nalazi na jasenovačkome popisu, ali navedena je godina smrti 1945., dakle nakon za Šakića inkriminiranoga razdoblja. Neuvjerljivost podataka može se vidjeti po dvjema vrlo različitim godinama rođenja s međusobnom razlikom od 13 godina.

S obzirom na to da su, prema sudskim spisima, konačnom optužnicom Šakiću stavljene na teret samo radnje počinjene u razdoblju od 1. svibnja 1944. do 28. listopada 1944. kada je, prema zaključku suda obnašao dužnost zapovjednika logora Jasenovac, nije jasno kako je optuženik mogao biti proglašen krivim za događaj koji se prema jugoslavenskim i židovskim izvorima zbilo nakon njegova odlaska s te dužnosti

Za razliku od Ješue Abinuna, svjedok Ivan Palčec koji u to vrijeme nije bio u Jasenovcu ima preciznija saznanja. Palčec je, prema njegovoj priči, krajem rujna 1944. premješten iz raspuštenoga logora Stara Gradiška, ali to je vrlo upitna priča jer u nalogu Glavnoga ravnateljstva za javni red i sigurnost od 14.7.1944. spominju se imena 170 logoraša koje će pustiti na slobodu povodom rođendana Poglavnika. Na broju 114. toga popisa nalazi se Ivan Palčec rođen 1922. što odgovara podacima Ivana Palčeca.¹² Palčecova priča o događajima vezanima uz tzv. Boškovićevu skupinu pomalo podsjeća na predratne viceve o Bobiju

i Rudiju. Nakon premještanja iz Stare Gradiške u Jasenovac, Palčec je išao potražiti Remziju Rebca i dok se šetao po zloglasnome logoru smrti tražeći poznanika, naišao je na Židova Rudiju koji mu je, valjda u dokolici između izbjegavanja klanja srbosjekom ili ubijanja maljem, rekao da su doktor Milo Bošković i društvo uhićeni, ali bez pojedinosti o daljnjim događanjima, osim što su u razgovoru spomenuli i inženjera Mitra Boškovića. Tada je kroz ogradu vidio skupinu ljudi u odorama vojske Kraljevine Jugoslavije, a Rudi mu je rekao kako su to crnogorski četnici. Svjedok Palčec u svjedočenju dalje navodi kako su par dana kasnije na „nastupu“ obješena petorica, jedan komunist i četiri četnika. Na tome je „nastupu“ vidio kako časnik razgovara s jednim od pet logoraša s omčama oko vrata kojega je i udario, od čega je logoraš klonuo i objesio se. Ova je priča nevjerovatno slična iskazu V. Bednjanca o vješanju kapara Nisima kojega je objesio veliki ustaša. Na povratku s „nastupa“ sreo je nekoga Rukavinu i ovaj mu je rekao „da je zapovjednik Šakić ubio Boškovića“.

Nije zabilježeno je li netko u istrazi ili na sudu pitao svjedoka za ime toga Rukavine, jer postoje bar tri logoraša s tim prezimenom. Jedan je bio u postupku razmjene krajem lipnja 1943. i vjerojatno više nije bio u logoru tijekom likvidacije Boškovićeve skupine zavjerenika. Od vjerojatno trojice Rukavina koji su u to vrijeme mogli biti u logoru, jedan je tek netom interniran i navodno je stradao 1945., a drugi koji je bio krojač nije uopće na popisu žrtava. Zanimljivo je kako je jedan Franjo Rukavina, inače slobodnjak u logoru, kojega Jakob Danon u iskazu pred poslijeratnom tzv. Zemaljskom komisijom

za utvrđivanje zločina navodi kao pisara, a srbijanski izvori kao mehaničara, uhićen s Boškovićevom skupinom i obješen 1944. godine, a prema nekim podacima stradao je 23.9.1944.¹³ Franjo Rukavina je, prema podacima iz jasenovačkoga popisa, stradao 1944.*¹⁴, što je označeno od autora popisa kao nepouzdan podatak, no prema napomenama možda je ubijen i 1943., a nije sigurno je li stradao u Jasenovcu ili možda u Staroj Gradiški. Sudeći prema podacima iz jasenovačkoga popisa i „paketarnice“, svjedok je možda kao u snoviđenju razgovarao s već obješenim Franjom Rukavinom, a sud je propustio razjasniti taj događaj. Zanimljivo u toj priči je da je svjedok Ivan Palčec tražio Remziju Rebca (tada prema optužnici već vjerojatno obješenoga zajedno s Boškovićevom skupinom), pri tome je u logoru prvo sreo i razgovarao sa Židovom Rudijem (jedan od navodno obješenih 1944., prema nekim podacima u istoj je skupini Rafael-Rudi Musafija), zatim je razgovarao s Rukavinom (Franjo Rukavina također je navodno obješen 1944. u istome događaju). Tako cijela ova priča sliči na opis iskustva sa spiritističke seanse ili je svjedok samo pobrkao tekst.

Ovaj opis vješanja petorice odgovara događaju koji Danon opisuje kao vješanje petorice četnika drugi dan nakon vješanja Boškovićeve skupine, a poimenično navodi Branka Vojnovića, Jovu Luburu i nekoga Hadžiju.¹⁴ Ime Branka Vojnovića navodi se u optužnici među deset imena likvidiranih u tzv. Boškovićevoj skupini, prema kojoj se ne odvajaju komunisti od četnika, tj. ne odvajaju se dvaju različitih događaja koji se nisu dogodili istoga dana. Prema opaski iz „paketarnice“, Jovo Lubura obješen je 22. 9. 1944. U jasenovačkome popisu za Branka Vojnovića iz Sarajeva zabilježeno je kako je stradao 1944.*¹⁵, ali i 1945. U dopuni svoga iskaza nakon dva dana Jakob Danon u istome kontekstu nabroja Jovu Luburu, Hadžiju za kojega navodi kako je „jugoslavenski oficir“, Peinovića tehničara građevine te tvrdi da se drugih ne sjeća. Dušan Ličina je u iskazu pred tzv. Zemaljskom komisijom za utvrđivanje zločina naveo kako je „najvažniji doušnik bio Branko Vojnović, jedan pravoslavac građevni poduzetnik negdje iz Bjeljine ili Brčkoga, koji je prošao logore na Rabu, Pagu, Gospiću i Jastrebarskom te je u St. Gradiški vršio funkciju douškivača i služio ustašama. Za njega sam kasnije čuo da je pao u ruke Oslobođilačke vojske i da je strijeljan.

To je bio jedan čovjek 35 godina; dosta visok, krupniji, smeđe boje (...).¹⁵ Prema jasenovačkome popisu, **Branko Vojnović**, a u napomenama piše i Vojinović, rođen je 1905. pa odgovara Ličininu opisu logorskoga doušnika Branka Vojnovića kojega su strijeljali partizani. Jakob Danon navodi kako je prilikom toga vješanja ustaša **Silvestar Primorac** pitao zatočenika Hadžiju oprašta li mu što ga je tukao, a ovaj je navodno odgovorio da mu nikada ne će oprostiti. Primorac je odgovorio „doviđenja na drugome svijetu“. Ovaj opis podsjeća na istu situaciju koja se provlači kroz nekoliko priča, od kapara Nisima do Boškovića. Vrlo sličnu situaciju opisao je svjedok Finci kod vješanja trojice zatočenika, navodno s početka listopada 1944. kada je jednome od vješanih vodnik Mandić rekao „neka se drži zubima za zrak“. Stječe se dojam da se prepričava logorska legenda ili možda priča nastala u obavještajnome miljeu, a samo se prema potrebi mijenja konkretni događaj i sudionici.

Hadžija, kojega spominje nekoliko svjedoka, ali nitko mu ne zna ime, mogao bi temeljem priče Jakoba Danona o Hadžiji obješenome s četnicima biti Vlatko Hadži-Stević, rođen 1905. u Gračanici u sjevernoj Bosni, koji je prema jasenovačkome popisu „obješen“ 1944.*¹⁶. Ovaj je podatak od autora popisa označen nepouzdanim.

U napomenama se navodi kako je rođen 1908., a „ubijen“ 1945. Prema opaskama iz „paketarnice“, obješen je 22. 9. 1944., dakle dan nakon „Boškovićeve“ skupine.¹⁶ Međutim, i u ovome se slučaju javljaju slučajnosti koje se obično nazivaju anomalijama jer u jasenovačkome se popisu nalazi i Muharem Hadžimustafić prema navodima ubijen 1944., a prema opaskama iz indeksa paketarnice likvidiran 4. 11. 1944.¹⁷ No prema jasenovačkome popisu, to nije bilo u Jasenovcu gdje je dobivao pakete već u Staroj Gradiški. Jedan dodatni „hadži“ podatak ne čini anomaliju, ali u jasenovačkome su popisu još četvorica Hadžijusufovića stradalih 1944. u Staroj Gradiški, pa dva Hadžajlića stradala u Jasenovcu 1944., zatim 11 Hadžića stradalih 1945. i uglavnom svi u Jasenovcu, osim trojice navodno iz Stare Gradiške, a i ondje se u napomenama kod nekih navodi Jasenovac. Kod Ibri Hadžića u napomenama piše kako je stradao 1944., a trojica Hadžića navodno su stradalili 1943. Dvojica Hadžiselimovića navodno su stradalili 1944.*¹⁸, ali kod jednog od njih, Arifa, u napomenama se navodi da je možda stradao 1945. i to u Linzu u Austriji. Izgleda kao da je 1944. otpočeo lov na sve „hadžije“, premda je taj lov vjerojatno doista počeo tek nakon svibnja 1945. Sličnu priču o vješanju s rašomonskim pomakom spo-

menuo je svjedok **Josip Erlih**, Židov iz Beograda, glede vješanja skupine od četiri ili pet četnika, ali nije bio siguran radi li se o 1943. ili 1944. Prema tome svjedočenju, ustaša je jednome od četnika stavio omču oko vrata, a ovaj je navodno rekao „..... ču ti nanu na onom svijetu“. Ustaša je potom izmaknuo klupicu i objesio ga. Prema Dervišu Saraču, tih pet četnika objesio je **zastavnik Zrnušić**. Vješanje četnika navodno se dogodilo odmah nakon likvidacije Boškovića i skupine prema raznim svjedočenjima od dan, dva, tjedan dana do najviše desetak dana iako nitko nije siguran je li to bilo 1943. ili 1944., a to potvrđuju i podatci iz jasenovačkoga popisa prema kojima su imenovani iz tih događaja stradavali u razdoblju od 1941. do 1945.

Slične dvojbe o godini smrti, ali i o identitetu postoje i kod većine ostalih iz tzv. Boškovićeve skupine pa, primjerice, inženjer **Dimitar Bošković** iz optužnice protiv Šakića je u jasenovačkome popisu najvjerojatnije naveden kao Dimitrije Bošković, sin Milutina, rođen 1911. u Mojkovcu na sjeveru Crne Gore, prema napomenama obješen 21. 9. 1944. Čak četiri izvora nazivaju ga Mitar, a u najstarijem popisu prezime je Bašković. U jasenovačkome popisu spomenut je i Mitar Bošković iz sela Dubnica kod Kalesije stradao 1941. i to čak dva puta jer se na popisu nalaze dvojica s istim podacima, a razlikuju se jedino u navedenoj godini rođenja (1902. i 1913.). „Jedan“ je Mitar „slučajno“ i po godini rođenja vrlo sličan Dimitriju. Kod četnika Nikole Pejnovića u jasenovačkome popisu dvojba je u stvarnome prezimenu jer se navodi i alternativa Pejanović, a u srbijanskim izvorima kao Pojanović. Boru

Sekulića i Stevu Živkovića nije spomenuo nitko od svjedoka na suđenju Šakiću pa ih je sud izbacio iz jednadžbe. Prema jasenovačkome popisu, **Borislav Sekulić** iz Uljanika kod Garešnice navodno je obješen* ili ubijen 1944., ali to je jedan od onih dvojbenih podataka koji zahtijevaju dodatnu provjeru. Boru Sekulića iz Vukovara spominje u kontekstu Boškovićeve skupine Jovan Živković u iskazu za tzv. Zemaljsku komisiju za utvrđivanje zločina.¹⁸ Primjerice, već spominjani Jakob Danon u svome iskazu navodi da je jedan od ubijenih u predmetnom događaju bio Boro, dak iz Daruvara. To podrazumijeva da je rođen najranije 1923., a Borislav Sekulić prema podacima iz jasenovačkoga popisa tome ne odgovara. Osim toga, selo Uljanik

ma dostupnim podacima može zaključiti kako je upravo električar Rebac bio glavni vođa komunističke struje zavjerenika. **Ladislav Matej**, kako ga nazivaju u optužnici, prema jasenovačkome popisu ustvari Ladislav Mathe, no nije jasno koje je bio nacionalnosti, kada je rođen, niti kako je stradao iako se kao godina smrti navodi 1944.* za koju i sami autori popisa priznaju da je nepouzdana te u napomenama navode i 1943. Kod **Musafije Heinricha** nije jasno što je ime, a što prezime. Niti jedne kombinacije nema u jasenovačkom popisu, a to vjerojatno nisu niti dvojica Haima Musafija, obojica stradali 1942. U popisu se nalaze petorica Rafaela/Rafa Musafija, a jedan od njih - Rafael-Rudi Musafija - navodno je obješen 1944.*, iako se u napomenama navodi i 1945. Yad Vashem se poziva na podatke iz srpskoga „Spiska žrtava rata“ po kojem je stradao 1942. To znači da se radi o pukome nagađanju. Rafaela Musafiju kao žrtvu iz tzv. Boškovićeve skupine spominje Jovan Živković u iskazu iz 1945.¹⁹ Kod ostale četvorice Rafaela/Rafa Musafija s. jasenovačkoga popisa vlada sličan nesklad u podacima, ali kako prema tim podacima nitko nije stradao 1944., o tome nekom drugom prilikom.

Milo Bošković, najpoznatiji član zavjereničke skupine, čini se da nije bio stvarni vođa, a koliko je bio važan, može se vidjeti iz podataka o jednoj razmjeni zarobljenika s kraja listopada 1943. prema kojemu je dr. Milo Bošković od strane partizana stavljen u treću skupinu za razmjenu s praktično nikakvim šansama za razmjenu daleko nakon bravara Broza, iako nije bila riječ o komunističkome diktatoru već jednom Stjepanu i, primjerice, nakon Ivanke Kovačević koja je navodno bila u zagrebačkoj bolnici Rebro. Zanimljivo je kako se na jasenovačkome popisu nalazi istomena jednogodišnja Romkinja, navodno stradala 1942.²⁰ Prema jasenovačkome popisu, Milo Bošković, rođen 1911.* iz okolice Nikšića, stradao je 1944., ali u napomenama piše da se zove Miladin, rođen je 1914., a stradao 1941. Dakle Boškoviću, koji je prema Jovanu Živkoviću bio asistent na Medicinske fakultetu u Beogradu²¹, ne zna se niti pravo ime, a upitna je i godina smrti. Jasenovački je popis najbolja potvrda **teorije relativnosti**. Jedan od onih koji se imenom ne spominju u optužnici, jer im ime i nije točno određeno, jest **doktor Marin**. Prema ra-

znim podacima, iskazima i svjedočenjima može se reći kako je riječ o bivšeme logorašu koji je nakon puštanja ostao raditi u bolnici u mjestu Jasenovac. Najčešće ga se titulira kao poručnika, rjeđe kao satnika. U svim opisima likvidacije uz njega se navodi i njegova bezimena supruga. U svome iskazu tzv. Zemaljskoj komisiji za utvrđivanje zločina Slavko Dobrila navodi **dr. Marina Jurčeva**,²² dok Jakob Danon spominje satnika **dr. Marina Jurčevića**.²³ U izvješću komisije Međunarodnoga Crvenog križa naveden je doktor Marin Jurčev.²⁴ U jasenovačkome popisu nalazi se **Marin Jurčev**, rođen 1911. u Kaštelima, obješen* ili ubijen 1944. u mjestu Jasenovac. To ne bi bilo posebno zanimljivo da u jasenovačkome popisu koincidentno nije i Marko Jurčević, rođen također 1911. i to u Studencima kod Imotskoga, navodno strijeljan 1945. kao tifusar. Bezimena supruga „dr. Marina“ bi, sudeći po jasenovačkome popisu, trebala biti **Marija Jurčev-Darbinović**, rodom iz Dobrote u Boki kotorskoj. Prezime Darbinović ne postoji u Boki kotorskoj, već u Dobroti, Kotoru i Hercegovome postoji prezime Dabinović.

Osim prepričavanja logorskih legendi, u navodima svjedoka miješaju se i događaji i navodne žrtve s likvidacije komunista iz tzv. Boškovićeve skupine od navodno 21. 9. 1944. i likvidacije njihovih suradnika iz četničke skupine koja se dogodila prema različitim kazivanjima najvjerojatnije između 22. 9. 1944. i 28. 9. 1944. Također se miješaju podatci o likvidaciji četvorice ili petorice četnika i trojice električara koja se je, prema kazivanjima, dogodila početkom listopada 1944. Nema konzistentnosti podataka o žrtvama i događajima niti unutar tih triju neformalnih skupina. Vrlo su zanimljivi navodi **Jakoba Danona** dani u iskazu tzv. Zemaljskoj komisiji za utvrđivanje zločina 1945. u kojemu za ubojstvo trojice električara, među kojima je vjerojatno i Albert Izrael koji se u procesu također stavlja na teret Šakiću, a koje se prema njemu dogodilo početkom listopada 1944., bivši logoraš Danon odgovornim smatra upravitelja logora **Hinka Pičilića** navevši: „Ističem kod tog da je ing. Pičili preuzeo funkciju upravitelja koncem IX. 1944.“²⁵ Nije utvrđen niti broj navodno likvidiranih. U optužnici se navodi broj 20, kod

svjedoka J. Fincija je to 19, a u iskazima pred tzv. Zemaljskom komisijom J. Danon ih navodi 21.²⁶ J. Živković navodi 29 zatočenika među kojima i 7 ustaša²⁷, a u dostupnim poimeničnim popisima ima najviše po 16 imena. I u optužnici se poimenično navodi svega 10 imena, od kojih su dva (Sekulić i Živković) od suda odbačeni jer ih nitko od svjedoka nije spomenuo. Zanimljivo je kako se u indeksu paketarnice osim imena petorice svjedoka sa suđenja i jednoga nesuđenog svjedoka koji je umro netom prije suđenja, nalaze i imena dvojice koji su davali iskaze tzv. Zemaljskoj komisiji za istraživanje zločina te 15 imena navodnih žrtava koje se spominju vezano uz slučaj likvidacije tzv. Boškovićeve skupine zavjerenika. Stječe se dojam da je popis žrtava iz Boškovićeve skupine pripremljen na temelju indeksa paketarnice, a upitno je tko je sastavio popis imena iz paketarnice na kojemu su brojne nepodudarnosti s jasenovačkim popisom u kojemu se pod kraticom PAK 44 navode i podatci iz paketarnice, no očito samo neki „odabrani“.

(Nastavlja se)

1. Miletić, Koncentracioni logor Jasenovac 1941.-1945., Knjiga III, Dokument br. 230.
2. Svjedok Sarač je izjavio da je tjedan dana nakon događaja s Boškovićevom skupinom obješeno pet četnika.
3. Nepotpuni spisak zatočenika sabirnog logora Jasenovac III prema indeksu paketarnice iz 1944. Zrenjanin, 1966.
4. Miletić, Koncentracioni logor Jasenovac 1941.-1945., Knjiga III, Dokument br. 70.
5. Slučaj Šakić: Svjedočio Ješua Abinun, <http://vijesti.hrt.hr/arhiv/99/04/21/HRT0048.html>
6. U postupku protiv Dinka Šakića jučer svjedočio Derviš Sarač <http://www.monitor.hr/jutarnji/1999/04/08/sakic.htm>
7. Slučaj Šakić: Svjedočio Miloš Despot iz Bijeljine, <http://www.hrt.hr/arhiv/99/05/11/HRT0037.html>
8. Miletić, Koncentracioni logor Jasenovac 1941.-1945., Knjiga III, Dokument br. 230
9. <http://genocid.info/index.php/2013-04-30-11-13-19/knjige-genocid/88-44-mjeseca-u-jasenovcu-egon-berger>
10. Miletić, Koncentracioni logor Jasenovac 1941.-1945., Knjiga III, Dokument br. 230
11. M. Koić i Nikola Banić, Jasenovac.con – Svaka slučajnost isključena, <http://narod.hr/kultura/m-koic-i-nikola-banic-jasenovac-con-svaka-slucajnost-iskljucena>
12. Miletić, Koncentracioni logor Jasenovac 1941.-1945., Knjiga III, Dokument br. 196
13. Nepotpuni spisak zatočenika sabirnog logora Jasenovac III prema indeksu paketarnice iz 1944.
14. Miletić, Koncentracioni logor Jasenovac 1941.-1945., Knjiga III, Dokument br. 230
15. Miletić, Koncentracioni logor Jasenovac 1941.-1945., Knjiga III, Dokument br. 230
16. Nepotpuni spisak zatočenika sabirnog logora Jasenovac III prema indeksu paketarnice iz 1944.
17. Nepotpuni spisak zatočenika sabirnog logora Jasenovac III prema indeksu paketarnice iz 1944.
18. Miletić, Koncentracioni logor Jasenovac 1941.-1945., Knjiga III, Dokument br. 223
19. Miletić, Koncentracioni logor Jasenovac 1941.-1945., Knjiga III, Dokument br. 223
20. Antun Miletić, Koncentracioni logor Jasenovac 1941.-1945., Knjiga II, Narodna knjiga Beograd-Spomen područje Jasenovac, 1986., Dokument br. 291, <http://www.znaci.net/00003/513.pdf>
21. Miletić, Koncentracioni logor Jasenovac 1941.-1945., Knjiga II, Dokument br. 291
22. Miletić, Koncentracioni logor Jasenovac 1941.-1945., Knjiga III, Dokument br. 224
23. Miletić, Koncentracioni logor Jasenovac 1941.-1945., Knjiga III, Dokument br. 230
24. J. Schmidlin: Jasenovac – Izvješće Crvenog križa. Prilog u knjizi Vladimira Mrkocija i Vladimira Horvata „Ogoljela laž Jasenovca“ (Zagreb, 2008.)
25. Miletić, Koncentracioni logor Jasenovac 1941.-1945., Knjiga III, Dokument br. 230
26. Miletić, Koncentracioni logor Jasenovac 1941.-1945., Knjiga III, Dokument br. 230
27. Miletić, Koncentracioni logor Jasenovac 1941.-1945., Knjiga III, Dokument br. 223